

Vilken betydelse har demokrati i människors vardag?

– elever forskar om
demokrati och medinflytande

Forskare/författare

Kista Grundskola

Daniel Ali

Elin Güler

Anisa Hassan

Daniel Jamal Shafi

Sabina Kabir

Edwin Lee

Yahye Libaan

Barzan Mustafa

Rohel Nazmul

Yasmin Samavat

Amela Sirbic

Niusha Takhtaie

Nadima Wardak

Hanad Warsame

Elma Zahirovic

Institutionen för
data- och
systemvetenskap

Patrik Hernwall

Johanna Öberg

Projektet ForskningsPartiet är ett samarbete mellan Kista Grundskola och Institutionen för data- och systemvetenskap vid Stockholms universitet. Projektet är del av det internationella forskningsprojektet FlashPoll (<http://dev.flashpoll.eu/sv/>) och finansierat av EIT ICT Labs samt Stockholms stad.

 Stockholms stad	Utbildningsförvaltningen Kista grundskola
--	---

© Författarna, Kista grundskola &
Institutionen för data- och systemvetenskap
vid Stockholms universitet.
Kista, december 2014.

Inledning

Att bedriva forskning handlar i mycket om att fokusera. Om att avgränsa sig och välja det som känns intressant eller viktigt, och fördjupa sig i det. Vilket samtidigt betyder att det är mycket som måste väljs bort.

Att bedriva forskning handlar ofta om att studera någon annan. Just i det ögonblicket där den studerade blir forskningens fokus, finns en påtaglig risk att denna person blir berövad sin röst. Det som hörs, det som skrivs, är forskarens röst. Även om detta i flertalet fall är helt utan problem, finns situationer där detta kan skapa problem. I detta specifika fall, i denna studie där ett övergripande intresse är villkor för unga människors deltagande i ett demokratiskt samhälle, har det varit alldeles centralt att inte beröva dessa unga deras röster.

Denna rapport består av de ungas egna utsagor. Visst har vi som forskare drivit en process, stöttat och visat riktning. Och inte minst att själva idén kommer från oss. Samtidigt har ett centralt inslag i denna idé varit att forskningen, eller samarbetet mellan Kista Grundskola och Institutionen för data- och systemvetenskap (DSV) vid Stockholms universitet, skall vara till nytta för Kista Grundskolas både elever och lärare.

I stället för att studera elevers syn på demokrati, har vi – i all korthet – valt att ge de unga förutsättningar att själva ta rollen som forskare. Detta är deras studie om demokrati, det är deras frågor, och det är framför allt de som ställt frågorna. Det är de som gjort analysen. Och det är de som skrivit denna rapport.

De elever som medverkat i detta projekt har fått vara med i hela forskningsprocessen. Via en inledande kort-kort kurs i forskningsmetod till att bestämma forskningsfråga, till att samla in och i slutändan analysera denna empiriska data. För att avslutningsvis presentera studiens resultat via å ena sidan en rapport (som du nu håller i din hand) och å andra sidan en presentation vid Nod-huset i Kista i december 2014. Hoppas du hade möjlighet att vara med där!

Denna rapport är alltså i första hand elevernas rapport. Och den skall läsas och bedömas just som sådan; på största allvar. Deras röster är viktiga.

Kista. 4 december 2014.

Bakgrund och upplägg

Vi är ForskningsPartiet som består av 15 elever ifrån Kista Grundskola och vi har arbetat med ett projekt. Detta projekt började i September år 2014 och det har pågått under elevens val som vi har på vårt schema och det slutar idag den 8 December. Det här projektet är mellan DSV (institutionen för data-systemvetenskap) och Kista Grundskola.

Vi på Kista Grundskola åk 8 har arbetat med ett demokratiprojekt där vi har forskat om de tankar som finns i samhället kring politik, demokrati och miljö. Vi fick öva på att använda verktyg som forskare använder. Intervjuer, observationer, enkäter och analyser. Vi fick öva på att forska. Vi träffades i NOD-huset som tillhör Stockholms Universitet på Kista Campus.

Vi visste inte hur en forskare arbetar eller ser ut. Därför gav Patrik och Johanna oss uppgifter så att vi skulle förstå bättre hur man forskar. Vi fick uppgifter att diskutera och gissa vad som skulle hända härnäst, sedan var det dags att

”Vi visste inte hur en forskare arbetar eller ser ut.”

genomföra de olika uppgifterna och se om våra hypoteser stämde. En av uppgifterna var att vi skulle observera olika saker och ting. Vi blev indelade i olika grupper för varje observation vi gjorde. Vi fick öva på att observera hur ofta folk använde sina mobiler i NOD-huset. Vi övade på att intervjua genom att fråga studenter i NOD-huset

och frågade hur det är att gå på DSV (Data system vetenskap), varför de valde just DSV. Enkäterna övade på vi genom att vi fick svara på en egen enkät som Johanna och Patrik förberett. Vi tittade på vilka slags frågor det fanns och sedan analyserade vi svaren.

Vad är det för syfte med denna studie?

Vad försöker denna studie ta reda på?

Denna studies syfte är just frågan: vilken betydelse har demokrati för människor i deras vardag? Det är den stora frågan och det är exakt det vi har undersökt under hela det här projektet.

Genomförande

Efter att vi blev klara med våra övningar började vi genomföra vår egen studie. Vi fick bestämma vad vi ville forska om, dock var det väldigt svårt i början då vi aldrig jobbat på det sättet i skolan. Alla fick skriva vad de ville forska om och därefter läste Johanna och Patrik det och de såg en likhet. Vi alla elever hade gemensamt om att vi ville forska om demokrati. Den stora frågan blev ”Vilken betydelse har demokrati i människors vardag?”

När man forskar använder man tre metoder och det är intervjuer, observationer och enkäter. ForskningsPartiet delades in i tre stora grupper. Vi var för många för att arbeta med samma sak och eleverna hade olika intressen.

En av grupperna fick intervjua både äldre och yngre i Kista och vi ställde frågor till de som vi intervjuade. Vi hade förberett frågor som handlade om hur barn och vuxna kan påverka miljön, påverka i skolan och påverka genom teknik. Vi undrade hur vuxna kunde påverka både nu och som barn.

Frågorna kommer senare under rubriken Analys och Slutsatser. Äldre från ålderdomshem, föräldrar och elever i årskurs 4 och 9 har medverkat i denna studie. Vi intervjuade föräldrar och äldre enskilt och eleverna i årskurs 4 och 9 intervjuade vi i grupp.

Den andra gruppen observerade hur människor i skolan reagerar när de ser någon skräpa ner. Vi gjorde detta för att vi ville se varför det ser ut som det gör i skolan.

”På raster ser vi ofta elever som klottrar på bord och väggar. Men det är inte bara sånt, det är också ljudnivån i skolan som är för hög för att vi skall studera eller lära oss.”

[elev, årskurs 8]

Så här utförde vi våra observationer: En person i gruppen kastade medvetet skräp

”Detta skulle visa hur miljön är i skolan för att vi vill uppmärksamma skolan, och politiker, om att det behövs en förändring kring skolans miljö.”

som till exempel plastmuggar och hopskrynklad papper på golvet. Sedan skrev de andra i gruppen ner vad som hände. Under observationen märkte vi att lärarna inte brydde sig om miljön lika mycket som vi trodde. Då fick vi nya frågor

om varför de inte gjorde det. Därför fick vi en idé att intervjua lärarna och vi

gjorde det. Vi har även tagit bilder på skräp i skolan som vi senare har analyserat. Det var bilder på till exempel "kladd på borden och väggarna", vi har analyserat hur det kommer sig att eleverna gör så. Detta skulle visa hur miljön är i skolan för att vi vill uppmärksamma skolan, och politiker, om att det behövs en förändring kring skolans miljö.

Den tredje gruppen gjorde enkäter som bestod av sex frågor och gick till en allmän plats och även på vår egen skola där folk kunde svara på frågorna. Ett exempel på en av frågorna var "Är politik viktigt för dig?" Vi fick svar från några av olika åldersgrupper. Från 9 - 61+ år. När vi hade fått tillräckligt med svar satte vi i gång och analyserade. Vi fick se likheter och skillnader mellan de olika åldersgrupperna och de olika könen. Vi fann olika mönster mellan barns, ungdomars och vuxnas åsikter och tankar.

Analys och slutsatser

Intervjuer [se också bilaga]

Intervjuer; frågor och huvudsakliga svar

<i>Hur kan barn påverka i skolan?</i>	<i>Hur kunde vuxna påverka i skolan som barn?</i>
Mer än hälften kan påverka en liten del genom att framföra sina åsikter till lärarna, men de kan inte påverka allt.	Mer än hälften kunde inte påverka alls.
	<i>Hur kan vuxna påverka nu?</i>
	De flesta kan påverka genom att rösta eller framföra sina åsikter.
<i>Hur kan barn påverka miljön?</i>	<i>Hur kunde vuxna påverka miljön som barn?</i>
Nästan alla kan påverka men de gör inte det.	Mer än hälften visste inget om miljön, de kunde inte påverka.
	<i>Hur kan vuxna påverka miljön nu?</i>
	Miljön har blivit ett större ämne, man har lärt sig mer om miljön, därför kan man påverka genom att återvinna, slänga skräp i papperskorgar, åka kollektivt och köpa ekologiskt.
<i>Hur kan barn påverka genom teknik?</i>	<i>Hur kunde vuxna påverka genom teknik som barn?</i>
De flesta förstod inte frågan.	De flesta hade inga kunskaper om teknik och det fanns inte mycket teknik då.
	<i>Hur kan vuxna påverka genom teknik nu?</i>
	De flesta kan påverka genom att maila och dela med saker på sociala medier.

Detta visar också att dem yngre vill ta ansvar och visa det för resten av Sverige att de kan ändra på samhället om vi ger dem en chans att bevisa det. Samhället

påverkar inte bara de som har en rätt till en röst. Dem som är yngre påverkas också.

Vi ska vara deras förebild för framtiden om vi visar att barn inte har nån makt skulle de göra samma sak.

Om vi ger dem en chans så kan de bevisa att de kan vara engagerade inom politik och miljö.

Man tror att barn är omogna och att de väljer att inte veta något om politiken i Sverige fast när vi intervjuade visade det sig att de ville visa vad de kunde och att det fanns saker som kunde ändras i skolan och skolans miljö.

”Samhället påverkar inte bara de som har en rätt till en röst. Dem som är yngre påverkas också.”

Fördjupad analys av intervjuerna

Åk 4

Vi intervjuade elever från åk 4. Det var tre killar. Det som var mest intressant var att få veta om hur de kunde påverka i skolan, t.ex. vilken teknik de använder. De tyckte att de kunde påverka i skolan som t.ex. genom omröstning men annars så kunde de inte påverka mer än så. Hur de ansvarar för miljön är genom att plocka skräp och städa tex på skolgården.

Det som de tyckte att de kunde påverka i skolan var om de skulle ha raster inomhus eller utomhus. Alltså småsaker. De får bestämma vilka grupper de vill bilda och arbeta i.

Åk 9

Åk 9 om skolan: De tre som svarade på frågan var killar från Kista grundskolan. De tyckte att de inte har den elevdemokrati som man ska ha i ett klassrum. De påpekade också att de får någon elevdemokrati ibland.

Miljön: De tre som svarade på frågan var också killar från Kista grundskola. De tyckte att de brydde sig om miljön, de sorterar m.m. Men det var inte något superviktigt i deras liv.

Likheter åk 4 och åk 9: De tycker att man inte har elevdemokrati i skolan och att båda åk tycker att miljön är viktig för de.

Skillnader åk 4 och åk 9: Åk 9 var lite olika. Vissa av de brydde sig mycket mer eller mycket mindre än de andra om miljön.

Vuxna

Vi har intervjuat ett antal vuxna och några av dem har svarat på detta sätt. De här svaren är från tre vuxna som är uppvuxna och har gått i skolan i Sydasiens.

Påverka i skolan, påverka nu (i arbetet)

De kunde inte påverka mycket i skolan på den tiden, lärarna och skolan bestämde över allt. Vissa kunde påverka genom demonstrationer, men det fungerade inte alltid (inte i Sverige). Nu kan man påverka samhället på väldigt många sätt, man kan rösta, skicka insändare till t.ex. en tidning. På arbetet kan man diskutera med sin chef om saker som man vill ska förändras.

Kunde man påverka miljön som barn, hur kan man påverka miljön nu?

De brydde sig inte om miljön på den tiden, eftersom man inte hade några kunskaper om miljön (inte i Sverige).

”Miljön har blivit ett mycket större ämne, man har lärt sig mer om miljön, därför kan man påverka genom att återvinna, köpa ekologiskt, åka kollektivt m.m.”

[vuxen]

Kunde man påverka genom teknik som barn, kan man påverka med teknik nu?

På den tiden hade man inte tillgång till mycket teknik, därför kunde man inte påverka något (inte i Sverige). Nu finns det gott om teknik och vi kan påverka på flera olika sätt, t ex kan vi maila våra kollegor, eller dela med olika saker på sociala medier.

Pensionärerna

Påverka i skolan: De sa att de kunde påverka mer nu än när de var barn, de kunde påverka då med men nu kan de påverka samhället på flera olika sätt.

De brukade inte demonstrera men de brukade skriva insändare. Nu kan de rösta på vilket parti de vill ska vinna valet.

Miljön: De brydde sig mycket om miljön, de brukade/brukar återvinna och slänga skräp i papperskorgen. De tyckte också att miljön är viktigare nu än när de var barn även om man tog hand om miljön mer nu än då.

Enkäter [se också bilaga]

Vad är extra intressant?

Det som är extra intressant är att alla könen är enade om att unga bör ha rösträtt innan artonårs ålder. Men de är också enade om att vuxna bör ha rösträtt om

man tar med artonårs ålder. Specifikt var ”annat” lite mer intresserade av att unga ska få ha rösträtt man man tittar till procentfördelningen.

De flesta som har röstat vill att man ska få/ha rösträtt mellan 15-21 års åldern. Många unga (9-17) vill ha rösträtt innan man är 18 år gammal.

”Många unga (9-17) vill ha rösträtt innan man är 18 år gammal.”

Varför?

Vi tror att de tycker att de är tillräckligt smarta/mogna för att rösta.

Resultat:

Hur många % av varje åldersgrupp vill ha rösträtt innan man är 18?

Unga (9-13) - ungefär 64%

Unga (14-17) - ungefär 45%

Unga totalt: ungefär 54%

Unga vuxna (18-29) - ungefär 18%

Vuxna (30-45) - ungefär 33,3%

Vuxna (46-60) - ungefär 7%

Äldre vuxna (61+) - ungefär 26%

Vuxna totalt: ungefär 20%

Vad betyder detta?

Lite mer än hälften av ungdomar (9-17) tycker att vi bör ha rösträtt innan man är 18 år gammal. En femtedel av vuxna (18-61+) tycker att man ska ha rösträtt innan man är 18 år gammal, men 80% tycker att vuxna (18+) ska ha rösträtt.

Observationer, intervjuer och bilder

Observationerna handlade om att vi skulle se hur olika personer i olika åldrar reagerar när man kastar skräp i skolan. Vi genomförde detta observation för att vi var intresserade av att veta vad folk tycker om skolans miljö. Vi var två grupper på 2 eller 3 personer så en skulle anteckna och den andra skulle genomföra

”kvinnliga lärare brydde sig mer än de manliga och att lärarna sa till eleverna att de skulle plocka upp skärpet men om han/hon inte gjorde de så plockade läraren inte heller upp det, utan skräpet fick vara kvar”

observationen. Som ”skräp” skulle vi använda oss av plastmugg, för det skulle vara så realistiskt som möjligt. Vi kom fram till att eleverna la märke till skräpet och personen som kastade skräpet men sa ingenting, och läraren/vuxna sa oftast till. Vi fick fram ett till resultat också och det var att

kvinnliga lärare sa till mer än vad manliga läraren gjorde och enligt mig är det lite konstigt eftersom att de har samma arbetsmiljö, och då borde deras arbetsmiljö vara lika viktigt för både kvinnliga och manliga lärare.

När vi blev klara med observationen undrade vi varför lärare inte bryr sig om miljön lika mycket som de borde göra. Därför bestämde vi oss att intervjuar 4-5 lärare av båda könen.

Vi ställde frågor om miljön i skolan, t.ex : hur skulle du reagera om en elev kastade skräp i skolan? Resultatet var att kvinnliga lärare brydde sig mer än de manliga och att lärarna sa till eleverna att de skulle plocka upp skärpet men om han/hon inte gjorde de så plockade läraren inte heller upp det, utan skräpet fick vara kvar.

Vi hade ungefär 70 bilder som handlade om skolans miljö. Vi hade tillsammans tagit bilder på de negativa sidorna av vår skola.

När vi analyserade bilderna genom att sortera de i olika kategorier så började vi dela upp bilderna i 3 olika grupper. *Klotter, skräp och förstöring.*

Bild 1. Klotter.

Bild 2. Klotter.

Bild 3. Skräp.

Bild 4. Försörd. Grov.

Bild 5. Försörd. Grov.

Bild 6. Försörd. Mindre grovt.

Bild 7. Försörd. Mindre grovt.

I det här resultatet märkte vi också att de bilderna som togs var ungefär runt kl. 15.00 på eftermiddagen och då är inte skolan så ren eftersom att skolan städas efter att alla har gått så de påverkade de bilderna som togs. Vi märkte också att de som inte känner till vår skola, skulle tänka och tro att kista grundskolan inte har så ren miljö eftersom att bilderna var bara på de negativa sidorna.

Avslutning

Vad är då den här studiens, det här projektets, resultat? Vad är det som ForskningsPartiet kommit fram till?

elevers syn på demokrati

Demokrati är viktigt, det verkar deltagarna i detta projekt vara överens om. Men vad betyder det i vardagen? Får ungdomar skicka in insändare och berätta vad de tycker innan de är 18 år? Vad menas med att påverka? Vad innebär det att vara demokratisk, och kan man vara det innan man får rösta? Dessa var några av funderingarna som kom upp under våra workshops.

förnya pedagogiken

Det här upplägget är egentligen inget revolutionerande, först "inläsning" sedan fördjupning med stöttning längst vägen. Vi i detta projekt hade lyxen, till skillnad från mycket skolarbete, att vi kunde fokusera på processen och att fysiska resultat, såsom redovisningar och rapporter, varit underordnat.

lyfta röster

När processen sätts i centrum finns möjlighet att testa tankar eftersom inte finns ett rätt svar. Möjligheterna till utforskning blir större när slutsatser inte

är givet. Målet har varit att lyfta rösterna.

egen syn på sin roll i samhället

Varje möte med eleverna har varit laddat, alldeles späckat med "resultat". Allt från de inledande diskussionerna i september i år (2014) om vad forskning är, egentligen. Till reflektioner kring bortfall i enkätstudier, till vad som är en bra presentation, till vad som är intressanta resultat, och varför.

Totalt har eleverna samlat in 263 enkäter (160 svar från barn i åldrarna 9 till 17 år); genomfört 2 observationer i sin skolmiljö á 30 minuter; tagit c.a 80 fotografier från sin skolmiljö; intervjuat 4 lärare om skolmiljön; samt; 20 intervjuer (varav 4 grupp intervjuer) på temat demokrati, teknik och medbestämmande (24 personer intervjuade).

Det finns så mycket "resultat" som fallit bort efter vägen. Funderingar, tankar och resonemang som uppkommit längs denna process men som inte tagit sig hela vägen till denna rapport. Vi som haft förmånen att följa med i denna process vet att det finns så oerhört mycket mer. Detta är första försöket, där vi ser att väldigt mycket hänt under vår gemensamma resa. "Resultat" är så mycket, så många olika saker. Att växa som människa, att fördjupa sina tankar,

att famna nya tankar och idéer. Att vi har kommit just hit, där vi är idag, är ett sådan resultat.

Att lyssna på barn och ungdomar är viktigt och givande!

Från Tekniska museet, 2014 11 18. Foto: Patrik Hernwall

I media

I november 2014 genomfördes utställningen *Forskning pågår* vid Tekniska museet i Stockholm. Ett inslag i denna utställning var ett öppet seminarium 18 november "Hur påvekar digitala medier ungas demokratideltagande?", där eleverna från ForskningsPartiet presenterade preliminära resultat från sin studie samt deltog i ett samtal under ledning av Ante Runnquist från Rektorsakademien Utveckling AB. Pedagog Stockholm har presenterat två artiklar om elevernas arbete generellt och presentationen vid utställningen specifikt:

"Elever som medforskare"

<http://www.pedagogstockholm.se/forskande-larare/elever-som-medforskare/>

[text: Sarah Magnusson]

"Elevinflytande – ja tack!"

<http://pedagogstockholmblogg.se/redaktionen/2014/11/21/elevinflytande-ja-tack/>

[text: Sarah Magnusson]

Tack

Vi, Patrik Hernwall & Johanna Öberg, vill rikta ett tack till alla som bidragit till att detta projekt har kunnat genomföras. Naturligtvis all personal på Kista Grundskola som välkomnat oss, som visat vilja att planera om, som stöttat och ställt kritiska frågor.

De finansiärer som gjort det möjligt; EIT ICT Labs/FlashPoll & Stockholms stad.

De femton eleverna, våra medforskare. Ni har era namn på omslaget. Ni har skrivit in er i våra hjärtan, ristat era namn i våra minnen. Det ni lärt oss under de månader vi samarbetat är ovärderligt. Tack till er, var och en, allihop.

Bilagor

Enkät

Redskap: PollDaddy

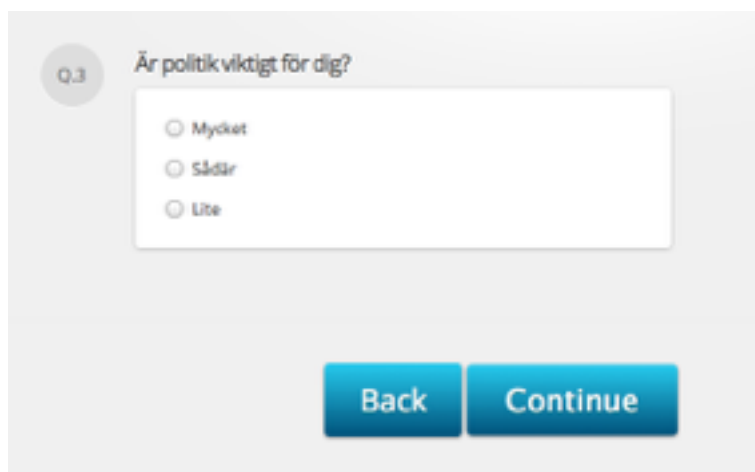
Q.1 Ålder

- 9-13
- 14-17
- 18-29
- 30-45
- 46-60
- 61+

Q.2 Kön

- Kvinna
- Man
- Annat

Bild 1. Fråga 1 och 2.

Q.3 Är politik viktigt för dig?

- Mycket
- Sådär
- Lite

Back Continue

Bild 2. Fråga 3.

Q.4 Hur ofta tycker du att det ska vara val?

- Varje år
- Vartannat år
- Var tredje år
- Var fjärde år
- Var femte år
- Var sjätte år
- Annat

Back Continue

Bild 3. Fråga 4.

Q.5 Tycker du att det ska vara fler folkomröstningar?

- Ja
- Nej
- Vet ej / Ingen åsikt

Back Continue

Bild 4. Fråga 5.

Q.6 Vid vilken ålder bör vi ha rösträtt?

Back Finish Survey

Bild 5. Fråga 6.

Intervjuguide 1. Barn.

Kista 2014·10·13

Intervjuer ForskningsPartiet: **Elever**

Intervjufrågorna som skall ställas är:

- * På vilket sätt kan du vara med och påverka i skolan?
- * På vilket sätt kan du vara med och ta ansvar för miljön?
- * Hur använder du teknik för att vara med och påverka?

Kom ihåg att det är bra att be den ni intervjuar att *berätta mer, förklara, ge exempel*, osv.

Var noga med att presentera dig på ett bra sätt!

Hej

Vi heter _____ och kommer från Kista grundskola. Vi har ett projekt i skolan där vi undersöker folks tankar om demokrati. Välkomna till den här intervjun.

[gör intervjun]

Tack för medverkan. Ha en fin dag!

Om någon vill veta mer, säg att det är ett samarbete mellan Kista Grundskola och Stockholms universitet. Alla svar är anonyma.

Vill de kunna kontakta någon, säg att de kan maila till Patrik Hernwall, forskare på Stockholms universitet (mailadress).

Intervjuguide 2. Vuxna.

2014 10 14

Intervjuer ForskningsPartiet

Intervjufrågorna som skall ställas är:

- * På vilket sätt kan du påverka nu, och hur kunde du påverka (i skolan) som barn?
- * På vilket sätt är du med och tar ansvar för miljön nu, och hur gjorde du som barn?
- * Hur använder du teknik för att påverka, och hur gjorde du som barn?

Kom ihåg att det är bra att be den du intervjuar att *berätta mer, förklara, ge exempel*, osv. Gör gärna anteckningar medan du gör intervjun. Men glöm inte att spela in den!

Var noga med att presentera dig på ett bra sätt!

Hej

Jag heter _____ och kommer från Kista grundskola. Vi har ett projekt i skolan där vi undersöker folks tankar om demokrati. Välkomna till den här intervjun.

[gör intervjun]

Tack för medverkan. Ha en fin dag!

Om någon vill veta mer, säg att det är ett samarbete mellan Kista Grundskola och Stockholms universitet. Alla svar är anonyma.

Vill de kunna kontakta någon, säg att de kan maila till Patrik Hernwall, forskare på Stockholms universitet (mailadress).

